

บทละคร ร้อง

เรื่อง พงษาวตารพม่า ขวาทาธิฤทธิ

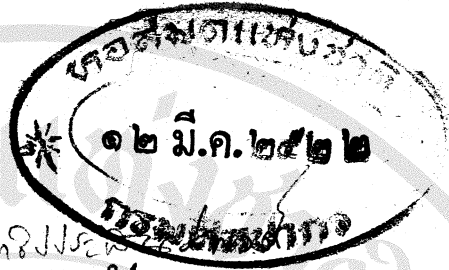
ตอน พิศ พม่า หึง

(พระศรี รจนา ตำหรับ ลคร หดอง นฤมิตร)

ร.ศ. ๓๕๘

โรงพิมพ์สุภากร จารุณ

กรมพระมหากษัตริย์

บทละครเรื่อง

เรื่อง พงษ์าวตารพม่า ยุคราชชาติฤทธิ์

ตอน พิศ พม่าหึง

(พระศรี รจนา ดำหรับ ถกร หลวง นฤมิตร ร.ศ. ๑๒๙)

ตัว ถกร

- ๑ พระเจ้าฝรั่ง มัง คี
- ๒ นางกายนาย ข้าง
- ๓ กะยอเซา หมอ ข้าง
- ๔ มัง อะปายะสัถ์
- ๕ ไปสุพลา
- ๖ พระนางมังกะเทวี

๒ อปพร ไชย เสดง

ยังมี ข้าราชการ พระธนม ท้าว นาง เจ้าแก้ว พระกำนัน
เพชระมาญ พด ทัพ พม่า มอญ แด่ มารดา กับ บุตร ภรรยา
นางกาย

ชุดที่ ๑ (อปพรไชย เสดง) ฉาก บ้าใหญ่ คน
ตรี ทำ เชิด พม่า กองทัพ มอญ ได้ฆ่า พม่า แดก นี่

พม่า แซง ๑ (พม่า ๑) พระเจ้ามณเฑียรทอง,
ยกกอง หลวง ทรวงศา, ธาร ถ่วง, พด ทั้ง ผอง เกรง
พลาด พม่า, ช้ามดำ, แม่ คะปอง เข้าแดน ของ, ชูดำ,

ทัพ รามัญ (พม่า ๒) มังมหา, นรธา, ชดำ หมีน
แพ้ ต้มิง, นครอินทร, ดิน อาสน์ (พม่า ๓) มอญผจญ,
พด พม่า, ได้ฆ่า พัน ยุทธ ภิณห์, มา ช้าง, ง้าง เขา ไป

(พม่า ๑) เราขึ้น อยู่, ตั้ง ไป, ไก่มี พัน สองสามคน,
ฤ จะรบ, ค่อ ทัพใหญ่ (พม่า ๒) เจ้ายัง ดำ, ช้า

จะ อยู่, ตั้ง ยัง ไง (พม่า ๓) มา เกิด ไป, อังวะ, นักระ ๗

๘๙๕.๙๑๒

๔๒๓๔ มพ

เลขทะเบียน

ม. ๑๒๒ ๖๗๗ น. ๕๘๘

87

๖ คำ เชิดพม่า นอนญ ไถ่ฆ่าพม่า มาเป็นพวกๆ ต่าง

เข้า โรง แดง ดิน ตร ดง ดิง พระนาง มังคละเทว

เซ่ ครวญ ออกมา ช่าง ทรงตเพศคนเข้า มา ไป โอ

พม่าเขว ๐ (ลูกคํ) เค้ร่าเขยเค้ร่าไค้ พระ

นางมิ่ง, คตะเทว, ศัร พมา จำตอง หก, ตกช้าง, กตาง

พระนาง ไชยช้าง อัง, นาง พญา, เสด็จ กาย ทหาร ๑๐๐

กรรมวงศ์, แห่ง หดง หินา ก็ ดบ ตา, คชา วั, แตน แด หาย

ไหนด จะเกรง, เสดง เหลือ, ไหนด เลือ ร้าย ดุร้าย ฉาย, บำ

บด, รัน ทด ทรวง ๗ & คำ โอด

พม่าครอง ๑ (มังกะ) ไหมหา, ตวามินทร

บัน พม่า ขบคชา, ทาร หอง, เชา ดง หอง ยิง ครัด ถัง

ห้อง ผด, พดทง ปอง ละ ตาม หอง, แหน นอง, บอ

โพย ไกย เมอข้าง คน, ครนถ่น, ถ่น ถ่าน ชาติ

ทหาร, ดึงกัน, กระชก โกว

๕ อปราชัย เสด็จ
เสด็จ ใจ เพียง บัดใด, จำลอง ขาด, ถัด ฟาด ลง ไม่
รู้ ทาง, ว่า จะ ย่าง, ช้าง ไหน รอด ปวดทตลอด, รวมกาย,
ทุร้าย หลง ไหน จะ ถึง, ชั่ง ๖๕, พบ พระ องค์ (ลูกคู่)
ว่า พลาด, พระ นาง ทรง, เทวนา ๖ คำ โอศ

พม่า กะ เซิง ๑ (มัง คตะ) แม่น นิ่ง นิ่ง, กถึง
อยู่, มี รัย ของ ก็ หมัด ชั่ง, ค้าง คาย, อยู่ ชาย ป่า
เกิด มี แรง, แดง เวียง, ถึง เดียว ต่ำ ก็ มี ท่า, ส้ม ค้าง,
พัง พบ ใคร (ลูก คู่) ว่า พระ ชงฆ์, อยู่ ลำ หรง, คำ
เนิน ไชยก รวม โคก, รวม คีร์, โคก ให้ เนตร ช้าง,
แด ช้าง, เพื่อ ๆ ไป พรัน ๆ, หวน ไหว, ไกล พนม ๖
๕ คำ ชรณ ร้อง ให้ เข้า กลอง ยาว (ฉาง กาย ช้าง ออก)

พม่า หวน ๑ (ลูก คู่) เห็น ช้าง นิ่ง, ค้าง ป่า,
มา ประจบ เลี้ยง ลอบ ๆ, พุด ผิง, ชั่ง ชรม คือ ฉาง กาย,
นาย ทหาร, ผ่าน นิ คม พระ นาง พน, ชั่ง ชม, ส้ม พระ ไท

พงษาวดารพม่า ยุคราชาธิบดี ๕
(มั่งคั่ง) ฉางกายเฮีย, ฉะไน, รัชใหม่ นมเหสี
ภักตามประเทศ, เกิดเหตุใหญ่ ตกช้างทรง, หลงคว้าง.
อยู่ถาวรไพร่ ไม่มีใคร, พาตัวพระบุรี ๗ & คำเจรจา
(เรียกแต่ทรงกรรแสงพรรณา)

พม่าเพี้ยว ๑ (ลูกคู่) ขนเฮยชนลูกข้า
นางกา, ตกประหม่า, หน้าเป็นผี เหมือนพระกาฟ, มา
ผดาม, เอาตัว (ฉางกาย) ชีวิตเรา, คราวนี้ถึงที่
ตาย แม่นมียศ, ช้างรับ, กลับมีโทษ ใครเป็น
โทษ, ถูกรับ, ขาดับหาย เจ็ดตัวโคต, โทษฉกาจ,
ประมาทนาย ทั้งใช้ชาย, ไม่ประวัติ, ช่วยสัตว์ ขึ้น
สัตว์, พาพระองค์, ดังถวาย ก็คงตาย, วันหนึ่ง, ร้ายถึงที่
แต่ถึงตาย, ตายแต่ตัว, ถึงสัตว์ ก็ควรที่, กะทาชาย,
หมายเมตตา ๗ ๖ คำเจรจา (หมอล้างว่าพูด
อะไรไม่เข้าใจ ฉางกายก็พรรณาซ้ำก็ยังไม่เข้าใจ

๖

ขอประโลมโลก

เถียง ว่า กติบ จะ มีความ ชอบเสีย อีก พระนาง ก็ เรียก
นางกาย ก็ ขึ้น คำ)

พม่าชอย ๑ (นาง กาย) อัน พระเจ้า, ฝรั่ง,
มังศรี เคย นลของ, บทะ ศรี, ห้า ปีกว่า ทราบ พระ
อัทธ, ขยาไศรย, แต่ ไว มา ทรง หิง บาท, บิรจา, เสีย สุด
ใจ ใคร เกี้ยว ข้อง, พ้อง พาน, การ พัน นี คง จะมี,
วัน ทรง, พระส่ง ไสย ถึง จะได้, นำเห็นจ, ขย่ำ เอ็ด ไว
คง จะได้, ขาญา, ภาย หน้าวัน ถ้า นาย ท่าน, กติบุญ, วัณ
ชอบ ก็ คง ชอบ, สัจจิต, ไม่ ผิด ผัน นี้ รั ใจ, เจ้า
นาย, เกรวร้าย ครัน จะ กติบุญ, ใด, เปน ไม่ มี (หมอ
ข้าง) ก็ ผิด ไป, เปน ไหญ่, เปน โตอิ่ง จะ เขียว หิง,
เขาตพัต, ก็ บัด ดี ทำคุณ ใคร, ใน พิกพ, จน โด กัย ฤ
จะเท่า, เจ้า ชั่ว, ดี กว่า คน (นาง กาย) ไม่ เชื่อ ข้า,
คชย หนา, ข้า ทำนาย ข้า คง ตาย, เพราะ วัณ, เจ้า ดี

พงษาวดาร หน่ำนครราชสีมา ๗

หน ไร่ ไคร ฆ่า, เจ้ ฟ้า, และ ฆ่า คน เกอะจะ ทน, เต็น
ถวาย, กาย ๗ ๓๐ คำ เจรจา (พูดกันพตาง
พระ นางก็เรียก หมอ ก. ราชัน ฆ่า ก็ ตง มา กราบ คณ เข้า
เฝ้า พระ นาง ต. พระ ไย ฉาง กาย ก็ เชิญ เสด็จ ไป ขึ้น ดับ ประคัม
หา ไม้ ทำ บร ใด ยาม จะ ประ คอง ก็ ไม้ ค้อง พระ กาย
แต่ ตาก ก็ ไม้ เจอะ พระ เนตร เบือน หน้า ยาม พิต ทุด)

พม่า ปรึบ ๑ (ลูก กู) ขึ้น ช้าง ทรง, องค์ พระ,
มะเหสี มัง คดะ, เทว, ศรั พม่า ผ่าน พน ศ, ตัด ดง, ตรง
มา จวบ จวน, เวตา, ด้าย หนี ๗ ๒ คำ เพดง ดง พม่า
(หยุตตง ตัด ไม้ ทำ ห้าง บน ต้น ไม้ พาด บร ใด ถวาย)

พม่า ดง ๑ (ลูก กู) เชิญ พระ นาง, ประ ทับ
ห้าง, ห่วง พฤกษา กัน ไภย พว, ตระ มฤค ร้าย, หาย ห้วน
เฝ้า กระยา, หา พริก, กระ เกิด อ บัน เทียน ถวาย, จอม ขวัญ,
เสวย พตาง ๗ ๒ คำ เจรจา (ตั้ง เครื่อง ถหา ไม้ ลุ่ม ไฟ)

2

อปราไชย เกลดง

พม่าแซง ๑ (ถูกคู่) หาไม้แห้ง, เกราะหัด,
กอง ชักคี่ แล้วหาที่, พักผ่อน, นอน ห้าง ห้าง ผู้
คอย คดอ้ง, ถอง ซ้าย, หมายถึง เปน ทาง พยาน กัน, มัน
ข้าง, กตัญญู เลี้ยง แกรก กราก, หลตา มา, เพ ตา ดึก
ทั้ง ต้องเตรียม, หั้ม อีก, ล้ออีก ตั้ง ไม่ เห็น แก่, หลับนอน,
คอนคอช ตั้ง ตาคู, แถกิด, ไม่อดโรย ข & คำเจรจา
พม่าฮ้อย ๑ (ถูกคู่) เลี้ยงไก่ขัน, เข็ก อีเข็ก,
วิเวกมา ก็ หุก ท้า, ก็ หุกก็ หุก, กดอม ดุ โหย เฮ้ย
เฮ้ย เฮ้ย, จก โกวี่, อี โย โโย ฮาดูร โดย, แด พระน้อง,
สยอง ไภย ข้าง หมอ ข้าง, ดัง กาย, เจ้านาย เปลี่ยว ทรง
หวาดเสียว, สู้ สัตว์, บัด ไม่ไหว ผัด กัน แล้ว, อึ้ง
ขรม, พนมไพร เปน เพื่อน พระ, นาง ให้, เธอ ได้ ยา ข
& คำเจรจา (ขับเพลง ต่าง ๆ ๒ ไรมาก็วิ่ง ไปดู) ตะหลับ

พงษาวดาร พม่า ยุคราชธานี ฤทธิ

๙

พม่า ช้าง ๑ (ลูกคู่) พอรุ่งสว่าง, หมอช้าง,
นางกาย หนู่ม ช่วย กัน เตรียม, ช้างคู่, ดำเนินไป
ดูน าย, จัดถวาย, พระ กระ ยา คอย ทำ, นาง พญา,
ดำเนิน พดาง ๗ ๒ คำเจรจา (ตั้ง เครื่อง แล้ว กัน
แต่ เบื้อง เสด็จ ทรง ช้าง)

พม่า ชน ๑ (ลูกคู่) ออกเดิน ช้าง, เมื่อพระ
นาง, เสด็จ ประทับ สืบ ประ คับ, ช้าง เชน, เกณฑ์ ต่าง
ระวาง พิทักษ์, หัก ไม่, ไขว่ทาง แรม รอย, มากดาง, ะ
นาไทย ๗ ๒ คำเพลง พม่าเดิน

บิต ม่าน

ชุด ที่ ๒ (เกรงชาญาวัง) ฉากในราชมณเฑียร
พระเจ้ามณเฑียรทอง ตัวละคร มี พระเจ้าฝรั่งมังศรี
แม่ท้าว คนสนิท และ พระ ต้นม เฝ้า พระบาท

พม่าโคก ๑ (ถูกคู้) เบง เน พระเจ้ามณ,
 เพียรทอง, หมองไข่ แล่นระทม, กรมฮูระ, ข้าพระไทย
 เดือดร้อนไม่, มีสุข, ทุกข์ทวิ ๗ ๒ คำ

พม่าเซา ๑ (ฝรั่ง) โสยเสียทัพ, ยับเขิน, เกิน
 ขนาด เล็บทั้งราช, ธิดากุ, กุ กรุงศรี เล็บตาย คตะ,
 เป้า, ยอดนาวิ มีหน้าเสีย, มเหสี, มังคละ ให้ตาม
 หา, นรธา, พนนาเซตร ไม่ทราบ เหตุ, อีต อ้น, คันฮูระ
 แล่นทวน, จนจิตร, คิดมานะ ก็สุดจะ, ดับแสง, เจ้า
 แห้งไร ภูครั้ง น, ย่อยยับ, อับประยศ เล็บยศ, เล็บ
 นิกาย, นายไพร่ มังมหา, นรธา, เล่นาไชย ก็ตาย
 ใน, สันามยุทธ์, เปนสุดมือ กรนพน คิด, คิดตาม, ทราม
 วิก ก็สุดจัก, แสงมฤ, สุ่มชื่อ ชนมาก ความ,
 ครามยุบถ, คนจะถือ (ถูกคู้) เน พระไทย, ไซ่ชื่อ,
 ดงบกระณ ๗ ๘ คำ เจรจา (แม่ท้าว มาทูล
 ว่า ไปสู่พระดาไกรเฝ้าพระบาท ตรัสให้เข้ามา)

เรื่อง พงษาวดาร พม่า ยุคราชานันท

๑๑

พม่า แคว ๑ (ดูกู่) ไปสู่พลา, คณาน มา,
หน้า กัม ถวาย มังคม, เจ้าชีวิต, มหิศวร กราบ ทูล,
มูตะ คำ, ไม่ อ้า ยวน (ไปสู่พลา) ควรมิควร, ดุค แท้,
พระกรุณา บัดนี้, หมอ ช้าง, กับ ฉาง กาย ชับ ช้าง
พลา, พบ พระ นาง, ใน กลาง ป่า รับ ชน บน, ดับ ประคับ,
กตป พารา ยัง ประทับ, อยู่ หน้า, พระ โรง ใน ๒
& คำ เจรจา

พม่า ตั้ง ๑ (ดูกู่) พัง เขย พัง วุจ พระเจ้า
ฝรั่ง มังศรี, พระสัตว์ใจ (ฝรั่ง) เกิด เหวย, เฮีย
แม่ท้าว, ดาว ไซ้ รับ ไป, รับ พระนาง, มา ปรางค์ทอง เฮีย
ไป, สู่พลา, อ้าย รอ ตาม ฉาง กาย, กับ หมอ, ทั้ง สอง
เข้าเง้า, เจ้า คม, นิยม ปอง กูจะ ค้อง, วาง วัด ให้กัน
ใจ ๒ & คำ เจรจา (ต่าง ถวาย มังคม ออก ไป
รับ นางพญา กับ ฉางกาย แด หมอ ช้าง เข้ามา)

พม่า ขอบ ๑ (ลูก กู) ครั้น ถึง, จึง คิด ตาม, เข้า
 เฝ้า น้อม เถิด, ประนม, มิ่ง คม ให้, นมอ เนียง,
 เคียง พระแท่น, อำไพ ชบ ภัต, ถือน ไม่, พา ที่ ๗๒ คำ

พม่า เข้า ๑ (ลูก กู) จ้อง เอย จ้อง พระเนตร
 เจ้า พม่า, มหา ประเทศ, เกษ กรุง ศรี ฤทธิ เสด็จ, เณ
 หัง, คึง ฤดี มัง คดะ, เทว, ผิด ที่ ครั้น (ฝรั่ง) เมื่อ
 ช้าง แดง, แผล หดง, เข้า พง งาม เจ้า วาน หวาม,
 เชิญ ใจ, ไฉน นั้น ยาม ฉาง กาย, พา ด้ ร้าย, บ้าย อริ ญ ยี่ สิบ
 วัน, แรม ทาง, เป็น อย่างไร ๗ ๕ คำ เจรจา
 (เห็น นม แกม หิง)

พม่า ขอน ๑ (ลูก กู) ทราบ เคย ทราบ ที่ มัง
 คดะ, มเหสี, ฤดี ไหว เห็น บพิตร, จิตร แวง, แหนง พระไทย
 บัง คม ให้, ภูต ความ, ตาม ด้ จา (มัง คดะ) อัน หมอ ช้าง,
 ฉาง กาย, หมาย พัง บาท ยิ่ง กว่า ญาติ, พิทักษ์, รักษา

เรื่อง พงษาวดาร พม่า ยุค ราชธานี ฤๅธิ์ ๓๓

ฉันท ฐา เจ้า, เจ้า คำ, เขานำพา คดอด ทาง, กลางวงนา,
ไม่ ถา ดด ถึง ยาม คำ, ทำ ห้าง, ต่างมัญญ์ ฐรณ อาทรร,
นอนกิน, ดั้น ทัง หมด ซื่อตรง, ค่ช องค์, ทรงยศ ทรรค์,
เห็นอย งาม, ถ้า บาก ทน เขาชายผ้า, ผูก คอ, ด้อง ค่อ
ด้อง สุ่ม กอง, ไฟ ไหญ, ไว้ ไค้ ดั้น ถึง นร, มิ ได้ มี,
ราศีน เขาเป็นคน, กตัญญู, ฐ คุณ นาย ๗ ๘ คำ เจรจา
พม่าเห่ ๑ (ลูก คู่) พังเฮย พังว่า สังการ, กระไร
อยู่, มิ ฐ หาย คยัน คยอ, หมอ ช้าง, แด ฉาง กาย โดย
พระรา, โส นาย, หลาย ขบวน ๗ ๒ คำ เจรจา

พม่าไชย ๑ กลัวเฮย กลัว เต็ม ที่ ฉาง กาย,
ทุก คดี, ถิ ถ้วน แต่ ดั้น, จน จบ, ทบ ทวน แต่ ถ้วน,
ต้ย จริง, ทุก ดิ่ง ไป ๗ ๒ คำ เจรจา

พม่าเอง ๑ (ลูก คู่) จอมเฮย จอม กษัตริย์
ครัด ได้, ทรง พัง, ยัง ดั่ง ได้ย พอก ชัก, หมอ ช้าง, อย่าง

พระไทย ชู้ยอ, ต่อไซ้, ราไซบาย ๗ ๒ คำ เจริญ

พม่า ทวด ๑ (ตูก คู้) กยอ เซา, หมอเถ้า กัม
เก๊า ทวด ตาม มุต, ทูก ค้าง, จวัง ถวาย ส้ม พระเจ้า, ดัน
นาง, แด่ นาง กาย กัด คาย, คิว ดัน, พรัน อาญา ๗

๒ คำ เจริญ

พม่า ทวด ๑ (ตูก คู้) พัง เขย พัง ความ กอม
ภักม, ถุก ถิว, ดัน กัง ขา เห็น ช้อ ตรง, ทูก ข้าง,
นาง พญา แด่ ไค, ะนัคำ, ราชำ รวด (ฝรั่ง) อ้าย
นาง กาย, นาย ข้าง, ต่าง รัก กู กตัญญู, เจ้า ครัน ไม่
ผัน ผวน ไม่ ต่วง เกิน, เพติ นทำ, โดย น้ำ นวด ร้อง
มิ่ง คว, โปรด ปราณ, บำนาญ ครัน เอ๊ยไป, สุก ลา,
ชยา ชำ เจ้า ไป เบิก เอา, เงิน ทอง, เปน ของ ขวัญ ให้
หมอ ข้าง, นาง กาย, ถ้าย รวง วัด ส้ม ที่ มี น้, มี ชอม, กู

เรื่อง พงษาวดาร พม่า ยุทธการ ฤทธิ

๑๕

ตอบ แทน ๓ ๖ คำ เจรจา (เสนาไม่เบิกเงิน
ทองคำ พระราชทานรางวัลได้ต่าง ถวายบังคม ถวาย
ไป สิ้น)

พม่า ขึ้น ๑ (ตุ๊กคู) กรพระคอง, น้องนาง,
มังคละ ขึ้น รวบรวมราช, ราชัน, เปรมะแด่น (ฝรั่ง)
เกิด พี่ชอ, โทษ เจ้า, ที่เขตแดน เห็น ดอยกว้าง, ต่าง
แคว้น, แผ่น ดง กา (มังคละ) ราชัน ยาก, ลำบากตน,
พอ ทน ตรึง แต่คิด ถึง, บาทบงสุ, หลงผจญ ไม่คิด
ตาย, นึก ถวาย, ชั่ว เนอ บุญ พา, พบ ช้าง, เจ้า นาง
กาย ถึง เขา ชัย, ถิ่น มั่น. กตัญญู ไป ตก อยู่, แต่
ตัว, กตัว ไม่หาย ขออย่าทรง, ส่งได้, ใน สอง นาย
เขาเป็น ชาย, ช่าง, ดี สุดใจ (ตุ๊กคู) จอม พม่า,
ฟัง ว่า, ส่งกา กตัญญู (ฝรั่ง) ผิด คำหรับ, ขบเซย, เสีย

๑๖ เกรง อาญาจิง

เถยใหญ่ จะบรรโธม, โธมพระนาง,หมางพระไทย หวด
ครัด ให้ ทำนาง,ตามนาง กาย ๗ ๘ คำ เจรจา
(ตาม นาง กาย กับ หมอ มา ชัก สอด ก็ ไม่มี ทำจะ ระวัง
ได้ย ครัด ให้ นำเห็น อีก)

พม่า หุ่น ๑ (ลูก คู้) ยิง ชัก ใช้, ก็ ยิง ได้, ความ
กระจำ หมอ ช้าง นาง, กาย นั้, ภาค ดี หลาย เพิ่ม
นำเห็น, เดรัจ สรรพ, กตบ ภิปราย สรรเสริญ, ต่อมา,
ถวายบังคม ๗ ๘ คำ เจรจา (นาง กาย แล หมอ ไป เจ้า อัง
จะ ปดอบ ประโธม พระมเหสี ครัด ๆ แล้ว ก็ หวด ทรง พระส่ง
ได้ย ครัด ให้ หา นาง กาย แล หมอ มา ชัก อีก เมื่อ ไม่ ได้ วิชา
ก็ พระราช ทาน ราง วดี อีก แล้ว ให้ ถวาย บังคม ลา ไป)

พม่า ยอ ๑ (ลูก คู้) ประคอง กอด, ยอด เฒ่นี่,
มเหสี มัง คตะ, เทวี่, ปรีดี ต้ม เยื่อง ย่อง, ตู๋ ห้อง,

เรื่อง พงษาดาร พม่า ยุคราชาริทธิ

๑๗

พระบรรทม พระ ถ่ม, เชิญ เคียง, เนือง ตาม ๗

๒ คำ เล่มอพม่า

ปิดม่าน

ชุดที่ ๓ (พลึง วาจา) ฉากใน ห้องพระบรรทม
บรมกษัตริย์ กรุงอังวะ ตัวละคร มี พระเจ้าฝรั่งมังศรี
กับ พระนางมังคละเทวีเฝ้าอยู่ บนพระแท่น

พม่า เปรม ๑ (ลูกคู่) พระจอมวัง, อังวะ,
อรรคธรรมาธิ์, สัตถิย์ชาคั่น, สุธรรณโณ, ไฉ่ฮวาม มเห
ษี, ที่บรรทม, พระโณมงาม เคียงพระบาท, สวาคี
หวน, ยามภริมย์ ยิ้มแย้ม, แด้ถ่มรัก, ภักตร์จุมพิต
เชยชิต, ชันฮองคั ประสงค์ ส้ม เหมฮอนรัตน, ผวาหาย,
ทะลายลม แด้ชบชม, เซ่นเดิม, เหมพระไทย ๗

๔ คำ

๓๘ พดง วา จา
 พม่าดรวต ๑ (ฝรั่ง) แม่น ต้น นอง, พี่ ก็ หมอง,
 ฤดี ตม มี รุ ตม, รติกรัก, จน คัก ษย์ บุญ ประ ธรรม,
 พบ นาง, เหมือน อย่าง ใจ พี่ ได้ ใด, ใน แคว้น, แม่น ไม่
 มี (มั่งคดะ) แม่น ชำ น้อย. ดอย โดก, กรม โคก หา
 มี ชี วา, มิตา ร้าง, ชนาง หัน ขอ มุ่ง ปอง, มา ดตอง,
 ฝ่า ชุต ใน ชาคี น, ที่ ประ สงค์, พระ องค์ เดี่ยว (ฝรั่ง)
 ๕ ๕ พี่ จะ ขอ, พนอ นอง นาง ทั้ง ๕ ของ, ชิน อัก, ไม่
 นึก เหลียว ยาม เจ้า หาย, ทู รวย หา, อูรา เขียว วั
 คัก เป็ด ยว, พระ มณ เทียร, เจียน เปน ไพร ๗ ๖ คำ
 กัดอม พม่า

พม่าเจิน ๑ (ลูกคู้) มเหษ์, เทว, มั่งคดะ ประ
 จง พระ, ตัตา หอม, บรวง พร้อม ใหม่ กรัด พระ หัก,
 คัด คับ, หันบ กัน ไกร ยม ดไมย, ชม้อย ชมาย, ชาย คา

เรื่อง พงษาวดาร พม่า ยุคราชานิธิ ๑๘

อาราม ธิบ, หนีบ พระ หัตถ, คชนี้ พระ เทว, ร้อง กรีด,

หัตถ ฆวา (มังกตะ) ญุยๆ ้วย, ฉาง กาย, ช่วย ด้วย

น้ำ (ตุก กู) คัด พระโษษฐ, โปรด มา, แต่ ป่า

คร ๗ & คำ

พม่าพิโรธ ๑ (ตุก กู) ยาม เขย ยาม เหวระห์

จำเพาะ, เปน เทพ, ะ ตั้งหรรณ จอม กระษัตริย์, สัตต นาง,

รคาง ค้อน พิโรธ จิต, อัด สักทอน, ถอน พระปราณ

(ผู้รัง) นิ นิ นิ, มเหสี. กาด หอง ฤทธิ พระวง, ชุทราณ,

อาราม ราน เคย โดมนม, จม ป่า, มา ช้านาน จึง กัด

ค้ำ, ประ จาร ณี, ไม่ กัด ไถย เลี้ย แวง รัก, เลี้ย แวง

เลียง, ไร่ เคียง กู ตอบ ทถั่น, เด่น ชู, หมัน กู ได้ ยิน

แก่ หู, ไร่ แก่ ตา, ฉา สะใจ สั้น ขา ไถย, ขาด กัน, จน วัน

ตาย (ตุก กู) พระนาง พิธาบ, วาบ หว่า, กัม ปนาท

สรวม กอดบาท, ภูวไนย, พระไทยหาย ชดไนย, ไหล
 หยด, วันท กาย ทุล ฤวาย, สาระภาพ, หลาบ โทษ
 กรณ ๗ ๘ คำ เจรจา

พม่าโอด ๑ (มั่ง คละ) เจ้าประคุณ, พระทุล,
 กระหม่อมแก้ว เป็น กรรม แด้ว, เหว หลง, มา ส้าง หรณ
 ขยาเพอ กัรว, ฌิอ ตรัส, ถึง คัด รอน ทรงพระดำ, วิห
 ก่อน, ให้ ควร การ แม้น ช้านชย, ถอย หลอก, นอก พระ
 ไทย เทวฤทธิ์, มหิทธิไกร, จง ส้างหาร ยัง หมอ แก้ว,
 เถ่า ก็ เห็น, เปน พยาน กรรม บรรดาน, พดง ปาก, หลาก
 วจี ขอ ดำ น้ำ, ถุยไฟ, ให้ พิสุทธิ์ แม้น พิรุณ, ไพรค
 กำจัด, คัด เกษี ยอม คัวตาย, ดี กว่า ชาย, ฆ่า ชู ดี
 (ถูกคู่) ไล่ก็, พิโร ร่ำ, ร่ำ พรรณ ๗ ๖ คำ
 โอด เจรจา

เรื่อง พงษาวดาร พม่า ยุคราชาธิปไตย

๒๑

พม่า เพื่อ ๑ (ฝรั่ง) ขยำ เขย ขยำ ตำบอย อี

หญิง ถ้อย, โหยก เขยก, แด้ง เค็ก ธรรมพ กุ เคย คบ,

พวก มั่ง, เกือบ ถึง พัน พอ รัชัน, เขิง หญิง, ว่า จริง

เท็จ เมื่อได้ ยิน, แก่ หู, ภูนิหว่า ยัง พุด จา, ยืน

ยอก, เปน ดอก เห็ด ฉากดัม กลอก, หลอกได้, อีใจเพ็ชร

เฮีย กุ เช็ด, แด้ว มิ กดำ, ต่มาคม ขึ้น เลียงไว้, ได้ หนอน,

จะ บ่อน ดัง มั่ง รูป ร้าง, กับ ใจ, มัน ไม่ ต้ม มั่ง ขยำ

เหยียบ, อัมจันทร์, ห้อง บรรทม เฮีย ต้มม, ได้ ส่ง, มัน

ลงไป ๗ ๖ คำ เจรจา

พม่า ตัน ๑ (ตูกคู่) ตัน เขย ตัน ท้าว แม่

ท้าว, พระ ต้มม, น้อยใหญ่ เกรง พระ ราช, ะ อาญา, ประ

หม่าไทย ก็ ผลิตได้, ได้ พระ นาง, จาก ปรางค์ทอง ๗ ๖

คำ (คุณ ไป ครวส์ ให้ ไป ตาม มั่ง อะปายสุ ก็ เข้า มา)

๒๒ พลังวาจา

พม่า ร่าย (ฝรั่ง) จงไปต่อ, นาง กาย, คน ร้าย
มา ว่า โง่ การ, ให้หา, อย่าช้า ช้อง ร่ม ดูป ฌัม, ฌัม
มัน, ให้ทัน ปอง ฌัม จำ จอง, ฌัม เตย, มัน เพี้ย เนือง ฯ

๒ คำ เจรจา

พม่า เร็ว ๑ (ลูก คุ) ฌัม เฮย ฌัม โง่ การ ชะ
ปายะตุ๊ก, สักทั้น, หน้า มาน เหลือง ฌัม ยม ฌัม คน, ฌัม
หมอบ, ตอน ฌัม เตย ฌัม คณ เชื่อง ๆ, ฌัม ยอ ออก, นอก
มณ เตยร ฯ ๒ คำ เชิดพม่า

บีด ม่าน

ชุดที่ ๕ (ฆ่า นาง กาย) ฉาก ม้า พัน กรุง อังวะ
คัว ฌัม มั้ง ชะปายะตุ๊ก ฌัม เพชะชาฏ พานาง กาย จำ
ห้าประการ มา)

เรื่อง พงษ์วาทาพมายุคราชจักริทธิ

๒๓

พมากราก ๑ (ถูกคู้) ฉาง กาย, ซาย ฉากา,

ไม่ หวาด ม้วย ทนงด้วย, ตัว คี, ไม่ มี เดียน พระ

โองการ, ฌณญ ชีวิต, ใช้ มี ต เนียน เป็นเครื่อง เรียน,

เครื่อง ชิม, มัจฉิมะชน เพื่อน ยม แฉง, ใจ แฉง, เขือน

แพรง พราย (ฉาง กาย) ฉาง กายทาย, ตละโห, โตน

ทุก หน พบ พระนาง, กลาง ไพร, เนใจ ตน ว่าไม่

พ้น, ต้อง พินาฏ, ราช อาญา ฉะหมอ เก้า, เขตา เพ้อ, คิน

เห่อ เท็จ หตง บัวเหินจ, ราชะทาน, พถ่าน ยศดา เรา

ทัก ทาน, ค้าน สัน, แอม นิน ทา หาว่า บัว, ว่า หตง, คตัง

ทำ นาย ๒ ๖ คำ เจรจา (เพ็ชระมาฏ ถาม ก็ เล่า

ความ ตาม เป็น มา)

พมาแซ้ง ๑ (ถูกคู้) มัจ ฉะปา, ยะตุ กี้, เล่น ฉนาค

เพ็ชระมาฏ, ทง นน, มัจ ขวัญ หาย พดอย ใจ ฝ่อ, ท้อ

๒๔

ฆ่า ฉาง กาย

รคาง, คัฉย ฉาง กาย บ่าว นาย, แด่ กั้น, คัม ใจ ข

๒ คำเจรจา (ฉาง กาย ว่าถูก ต้อ มา ไคร่ พม บศร
ภรรยา มารดา แก่ เขาก็ ว่า พระโอง การ ให้ต้อ มารับ
จะ ไป คาม มา กั ไป)

พม่า คิ่น ๑ (ถูก คู้) ยาย มิง จา, มารดา, ขว
ร้าง วัง จู นาง, จอ ชู, กับ หนู ได้ ถูก ฉาง กาย, ตา
ตาย, ตกกาย ไป เพราะ ค่าง ไม่, ระแคะ ระคาย, เกิด ร้าย
แรง มัว แค บัดม, คัม ใจ, ได้ บำ เหน็จ พอ พัง เพช, ะ
ฆาฏ นอก, ออก แต้ยง ว่า ฉาง กาย, จะ ไป คาย, ตะแดง
แกง กะเยื่อ กะเหย่ง, เฮย่า พยง, รุง กั้น มา ข ๔
คำ (ชัก เขา ว่า ผิด ร้าย ช้อ ไร เห็น แต่ พระเจ้า มณ
เคียร ทอง ไปรด ปราณ ครัน ไม่ เคย เปน ผู้ ร้าย อยู่

เรื่อง พงษ์าวตาร พม่า ยุคราชธานี ๒๕

แต่ในคดีนี้ สืบราชการ ก็ชอบไปวัด สันทนาธรรม
เขาก็ว่า ไป พังดูเกิด ไปเห็นเขาจำ ๕ ประการ ค้าง
จิ้งจก)

พม่า คำนึง ๑ (นางกาย) เคารพ ของ ดู, ดู

กราว, ราชไทย เป็น หมด ใคร, ช่วยเหลือ, ฤๅ เกอ หน้า
ดู มิได้, ใจ บาบ, ขอ กราบ ดา ไป คอยแม่, มิงจา,
เมือง ฟาโน้น ตำบลดอน, ทุ่ง หาย, นาง กาย เขย เป็น
กรรม เคย, พราก รัก, ถึง หัก โขน ไม่ หั้น ไป, ให้ พัน,
จะ รน โคน ตก เป็น โขน, โรง สี่, มั่น เป็น แม่น
รัก พ่อ, ขอ เข็น ดู, หนู ได้ ด้วย เขา ใจ ช่วย, เลี้ยง ดู,
อย่า ชั่ว เขย ฝาก มิงจา, แม่ แก้ว, เกิด เข้า เข็น ช่วย
ดิ่ง เต็น, หาสไร, ให้ แก่ ก็น เกิด รืบ ไป, ให้ พัน, คน

ดั่งรุ้ง ออก ประตู่, เมือง ตัก, ทิศ ทักษิณ กำบัง
 กาย, ชาย ป่า, ไกล ธร นินทร ทั่ว จะ ด้, กรวด กรวด,
 ราชอาณา ๗ & คำ เจริญ (แม่เมื่อย ตาม ผิด ขว
 ก็เล่า ตาม เสน พม่าแดง กาย วน นัง ขยาย สัก ก็ ขยาย สัก
 เดียด ถึง บุตร ภรรยา เลย (เขากลับ)

พม่าคำศด ๑ (ทุก ค) อัม หน ใต้, ใจ พ่อ,
 ออก ท้อ แท้ ยัง เห็น แม่, จอ สู้, ค หรรษา ออก ผาง ๆ,
 พม่าแดง กาย, ฝ่าย หน้า ตา รุบ ถู ผืน, ส่อน ขุน, หน้า ชัด
 เขา ๒ ๒ คำ โขด

พม่าซัง (จอซ) ไร่นา ขอบ, ท่าน กอบ, บำเหน็จ
 ให้ แด้ว ไฉน, หึง ขา, พาด ข่า เด่า ดั่งบ เสงี่ยม,
 เจียม ตัว, กัดว ไม่เบา ไม่ เป็น เจ้า, ชู้ หดบ, คบ นักเลง
 (มิง จา) เป็น กรรม แด้ว. แด้ว แม่, ไคร แก่ เด่า พระ

เรื่อง พงษาดาร พม่า ยุค ราชา ธิราช ฤทธิ ๒๗
เป็น เจ้า, เสง รดม, โทะ ช่ม เห่ง ต้อง ก้ม หน้า, ชีว
ถวาม, หมาย ยำ เกรง จึง ส้ม เพดง, พม่า เรา, วัถ เจ้า
นาย ๗ & คำ (ร้อง ให้ เพชฌาฏ ว่า คิด หลบ
ไป เสีย ดี กว่า บุตร ภรรยา มารดา พ่อ ฐิ ต่าง กลัว พระ
ราช ธานยา หลั ไป สิ้น หมอ ออก)

พม่า พวาท ๑ (ถูก คู้) กระ ยอ เซา, หมอ เก้า,
ทั้ง เขา บอก นึก ว่า หลอก, ไม่ เชื่อ, เหลือ เป็น ได้ (หมอ)
โธ่ ฉาง กาย, ผิด ร้าย, จริง เมื่อไร เหตุ ไฉน, ต้อง พิษ ฆาฏ,
ราช ธานยา รับ โย่ง ๆ, ตรง มา, ที่ ช่า คน ร้อน ๆ รน,
ทัก ทัก, เป็น นัก หนา เห็น เขา ดั้ม, ฉาง กาย, ฝ่าย น้ำ
ตา ตรง เข้า มา, กอด ได้, ได้ โส ๆ ๗ & คำ โอต เจร จา

พม่า ดั่ง เวช ๑ (กระ ยอ เซา) ไม่มี ผิด, ๆ อย่าง,
ฉาง กาย เชี่ย กระ ไว เลย, นำ อุนารถ, ปลาด โธ สู้ ทำ

ชอบ, มนุษย์, ใบพาโต กัดเป็นโอ, หังพิรุช, ประ
ทุษร้าย ๗ ๒ คำเจรจา

อย่าคิด ๑ (ฉางกาย) อย่าร้องไห้, เดย หนอ,
กะยอเขา ถูก คำเรา, หุดได้, น่าใจ หาย เพื่อน
คิด คำน, ต้าน ต่อ, ทุก ข้อ ทาย ว่าเจ้านาย, ไม่ หด,
ลงอาญา ถึง เราตาย, ไม่เสียตาย, ดอกชีวิต ใคร รับ
ราช, ะการไป, ใน ภายหน้า จึงกำหนด, เจตจำ, เป็น ตำรา
ยาม จะหา, เจ้านาย, หมาย ให้งาม จะ วิโด, ครอบให้,
เห็น ตลอด อย่าก็ว คอด, ถอด รุก, ดูก ก่อน ห้าม มอง
เห็น ไผ่, แล้ว อย่าใคร, พยายาม ตกรูม ตกรวม, ต้ม, ๕
๕ คอด กระทำ ข้ำ ขอ เคื่อน, เพื่อน กัน, ไว้ ๕ ๕ ๕
ให้ดี, คง จะ ตาม, เห็น ความ ขำ แน่น เข้า งาม, ความ
ผิด, จง จิตร จำ อย่าพลาด พธำ, คมำ เขธา, เยี่ยง
เราแปล ๗ ๘ คำเจรจา

เรื่อง พงษ์วาท พมา ยคราชาริทธิ์ ๒๙

พม่าเหงา ๑ (ตกคู่) พงเอยพงเพอน แต้น
ด้เถื่อน, ใจ หมอ, ถัง ช้อ เซญ กอด ฉาง กาย, ถวาย หน้า,
น้ำ ตา กระเด็น ยอม จำ เซ็น, เปน บัน ทัด, ประ หยัด คน ฯ

๒ คำ เจรจา

พม่าชอ ๑ (ตกคู่) เพ็ชะฉาญ, อนารก ใจ,
ได้ เพดา ค้าง ตระเตรียม, ที่ฆ่า, ชยู่ กาหล กอดโซ
คอ, ช้อ ตา, ถ่า ตระวน พา ฉาง กาย, ไป พิ, ถิ่น พัก
บ้าง ถ้อ, เชือก รัต, มัด แชน ไว้ แน่น, พัน คับ, กับ
หัดถัก บ้าง ษมา, ถาโทษ, ถ่า ถัดถัก บ้าง ถัก, ตาบ
ง่า, ตั้ง ทำ ว่า ฯ ๔ คำ เชิญ พม่า (ฆ่า) โหด ฯ

พม่าฉลุ ๑ (ตกคู่) ยก หัว, ฉาง กาย, ที่ ฉาย
ปราณ ฉาง บน รัน, รับ ร้อน, ก้อน คำ เทพารักษ์,
คัก คัก สิทธิ์, จิตร ย่า ต้อง ทำ, เคย มา, บูชา ยัญ กะยอ

๓๐

ฆ่า ฉาง กาย

เซา, เหงา ใจ, ร้องไห้ซึก ใจ รึก ๆ กาย แหม่ว, กระ

แต่่ว ซวัญ กัมกอด ศพ, เพื่อน ตาย, ร้องไห้ซึก จน เพระ

ฆาฏ. พา กน. กตัม ไป ๗ & คำ เชิดพม่า

บิต ม่าน จม ชุด

คุภมัตตุ

